

کتاب‌هایی دور از نیاز مخاطب

گپ‌وگفتی با حسین بابویی،

سرگروه داوران حوزه سلامت و تربیت بدنی

اشاره

سلامت و تربیت بدنی یکی دیگر از حوزه‌هایی است که آثار مرتبط با آن در سیزدهمین جشنواره بررسی شده است. حسین بابویی، مدیرکل دفتر تربیت بدنی و فعالیت‌های ورزشی وزارت آموزش و پرورش و سرگروه داوران این حوزه در گفت‌وگویی که پیش‌رو دارید از روند داوری و کیفیت آثار داوری شده گفته است. به‌نظر وی غلبه آثار ترجمه بر تألیف و کاربردی نبودن محتوای کتاب‌ها در مدارس و نیز دور بودن از نیازهای مخاطبان از مهم‌ترین موضوعاتی است که در کتاب‌های این دوره به‌چشم می‌خورند.

آقای بابویی، چند عنوان کتاب به حوزه تربیت بدنی و سلامت رسیده بود و سهم آثار تألیفی چقدر بود؟
۱۵ عنوان کتاب به مرحله آخر داوری رسیدند که بخش زیادی از آن‌ها ترجمه بود. متأسفانه در حوزه تربیت بدنی و سلامت تعداد کتاب‌های تألیفی کم است و بیشتر مترجمان فعال‌اند؛ در حالی که سیاست‌گذاری‌ها باید به‌گونه‌ای باشد که بتوانیم با توجه به اقتضائات و شرایط کشور و رویکردهایمان به سمت تولید آثار تألیفی حرکت کنیم؛ چون

شده، اما خود شامل هفت گروه می‌شود: کودکان کم‌توان ذهنی، آسیب‌دیده بینایی، آسیب‌دیده شنوایی، کودکان دارای اختلالات هیجانی رفتاری، کودکان معلولان جسمی حرکتی، گروه اختلالات خاص یادگیری و گروه چندمعلولیتی. به هر یک از این گروه‌ها می‌توان از بعد آموزشی، پرورشی، توان‌بخشی، مشاوره، مددکاری و... وارد شد. در واقع مخاطبان ما متنوع‌اند و هر کدام نیازهای خاصی دارند که در آن حوزه‌ها هم تنوع وجود دارد.

فکر می‌کنید این آثار نیازهای مخاطبان را تأمین می‌کنند؟

به‌نظر می‌رسد باید کتاب‌های بیشتری برای والدین در این حوزه تولید شوند؛ چون بدون حضور و کمک والدین و ارتقای دانش و توانایی آن‌ها کارمان ابتر می‌ماند. بنابراین آن‌ها نیاز به اطلاعات بیشتری دارند. درحالی که بیشتر آثار برای دانشجویان، کارشناسان و متخصصان این حوزه نوشته یا ترجمه می‌شوند.

برای تشویق ناشران و مؤلفان به تولید آثار بیشتر در این حوزه چه پیشنهادی دارید؟

خانواده‌های کودکان استثنایی شرایط متفاوتی دارند. هزینه‌های بالایی دارند که حتی خرید کتاب را برای آن‌ها سخت می‌کند. اگر به ناشرانی که در این حوزه فعالیت می‌کنند، کمکی شود که بیشتر در این حوزه کار کنند، کمبودها جبران می‌شود. وقتی همه گروه‌های استثنایی را با هم در نظر بگیرید، جامعه بزرگی را تشکیل می‌دهند. گفته می‌شود معلولان بزرگ‌ترین اقلیت در جهان هستند. در واقع ۶۰۰ تا ۷۰۰ میلیون معلول در جهان هستند و هیچ اقلیتی در دنیا با این تعداد وجود ندارد. البته این آمار همه گروه‌ها را دربرمی‌گیرد. مثلاً شیوع نابینایی در جامعه خیلی کم و در حد یک دهم درصد است. در نتیجه جامعه نابینایان کم‌جمعیت است. اگر کتابی برای این جمعیت تولید کنید شانس فروش آن پایین است بنابراین مجبورید تیراژ را پایین بیاورید که در نتیجه هزینه‌ها بالا می‌رود. بنابراین اگر از ناشرانی که در این حوزه فعالیت می‌کنند حمایت‌هایی صورت بگیرد استقبال می‌کنند.

یکی از اهداف جشنواره معرفی آثار مناسب هر گروه به مخاطبان است. فکر می‌کنید در گروه آموزش و پرورش استثنایی جشنواره تا چه حد موفق بوده است؟

به‌نظر من خیلی موفق بوده است. کتاب‌هایی که در این زمینه به‌دست ما می‌رسد جمعیت دارند و کم و بیش همه گروه‌ها را دربرمی‌گیرد. اما سؤالی که مطرح است این است که چرا ناشران کمی در این حوزه شرکت می‌کنند؟ مثلاً در حوزه روان‌شناسی و کودکان استثنایی معتبرترین ناشر شرکت نکرده است. یا کتاب‌های بسیار خوبی در بازار هست که آن را در جشنواره شرکت نداده‌اند. به‌نظر می‌رسد باید ناشران مشارکت بیشتری در این حوزه داشته باشند.

بیشتر می‌توانند نیاز ما را رفع کنند. گرچه آثار ترجمه شده هم خوب هستند و نشان می‌دهد ناشران و مترجمان ما به منابع بین‌المللی دسترسی دارند اما در نهایت به‌نظرم باید بیشتر به سمت کتاب‌های تألیفی حرکت کنیم.

فکر می‌کنید دلیل میزان کم آثار تألیفی در حوزه تربیت‌بدنی و سلامت چیست؟

فکر می‌کنم ما باید بتوانیم آثار مورد نیازمان را سفارش دهیم و تلاش بیشتری در این زمینه داشته باشیم و عناوین و سرفصل‌های مورد نیازمان را به ناشران و مؤلفان سفارش دهیم. شاید چون مؤلفان با نیازهای ما آشنایی ندارند بیشتر به سمت موضوعاتی می‌روند که در دنیا درباره آن‌ها کار شده است. شاید اگر عناوین مورد نیازمان را مشخص و اعلام عمومی کنیم، در این زمینه کمک‌کننده باشد.

یکی از مشکلات کتاب‌ها این بود که بیشتر آن‌ها جنبه صرفاً علمی داشتند. گرچه این موضوعات هم مهم هستند اما در مدرسه کاربردی نیستند و نیاز مستقیمی از مدرسه را برطرف نمی‌کنند

مخاطبان کتاب‌ها بیشتر چه گروهی بودند؟

بیشتر مربیان بودند و نه حتی معلمان. کتابی که به‌صورت ویژه برای معلمان تربیت‌بدنی در داخل مدارس تعریف شده باشد نداشتیم. گرچه کتاب‌ها می‌توانند برای معلمان هم تا حدی قابل استفاده باشند. برخی کتاب‌ها هم مخاطب عمومی داشت و حتی برای خانواده‌ها هم قابل استفاده بود.

به‌طور کلی محتوای کتاب‌های را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

به‌طور کلی محتوای کتاب‌ها با نیازهای ما فاصله داشت و با قاطعیت می‌توانم بگویم نیازهای مخاطبان ما را تأمین نمی‌کنند.

فکر می‌کنید چه قشری می‌تواند نیازهای دانش‌آموزان و معلمان را در این زمینه برطرف کند؟ آیا می‌توانیم معلمان با تجربه را تشویق به تألیف در این زمینه کنیم؟ باید نیازهایمان را در این زمینه تفکیک کنیم. یک بخش حوزه برنامه اصلی یا اجرای درس تربیت‌بدنی در مدرسه است. بخش بعدی فعالیت‌های مکمل و فوق برنامه است مانند فعالیت‌های ورزشی درون مدرسه‌ای مانند ورزش صبحگاهی، کانون‌های

مدارس و... در وهله اول باید رویکرد کتاب‌ها برای معلمان، مدیران و دانش‌آموزان کاربردی‌تر باشد. یعنی رویکردشان از «صرفاً علمی» به سمت کاربردی حرکت کند. ما هم باید مشکلات و نیازهایمان را در حوزه درس تربیت‌بدنی شناسایی کنیم. پس از آن ببینیم آیا این نیازها توسط معلمان علاقه‌مند به این حوزه برطرف می‌شود یا نیاز طوری است که فرد متخصص باید آن‌ها را برطرف کند. بنابراین در وهله اول باید نیازسنجی‌هایی در این زمینه صورت گیرد و براساس نتایج آن مشخص کنیم چه کسی می‌تواند درباره آن محتوا تولید کند. یکی از مشکلات ما در کتاب‌ها این بود که بیشتر آن‌ها جنبه صرفاً علمی داشت. گرچه این موضوعات هم مهم هستند اما در مدرسه کاربردی نیستند و نیاز مستقیمی از مدرسه را برطرف نمی‌کنند.

با توجه به فعالیت و تجربه خودتان، فکر می‌کنید دانش‌آموزان و معلمان چه نیازهایی دارند؟

گام اول نیاز به آشنایی با چارچوب‌های اجرای صحیح درس تربیت‌بدنی و فعالیت‌های ورزشی برای مدیران است. فکر می‌کنم مدیران با اهداف تربیت‌بدنی در آموزش و پرورش چندان آشنا نیستند و هنوز فلسفه تربیت‌بدنی و اثر آن بر سلامت و تربیت برای مدیران و حتی معلمان و خانواده‌ها مشخص نیست. به‌همین دلیل اهتمام لازم را در این زمینه ندارند. از سوی دیگر به‌دلیل پراکندگی مدارس در کشور و وجود اقلیم‌ها و فرهنگ‌های متفاوت، برای اجرای برنامه‌های درس تربیت‌بدنی با موانع و مشکلاتی روبه‌رو هستیم. برای بسیاری از این مشکلات به‌صورت استانی یا منطقه‌ای راه‌حلی وجود دارد. ما باید محتوایی را آماده کنیم که کاربردی باشد و وقتی مخاطب از آن استفاده می‌کند بتواند بخشی از مشکلات را رفع کند و درس تربیت‌بدنی درست اجرا شود.

آقای بابویی، جشنواره کتاب‌های آموزشی و تربیتی رشد بیش از یک دهه است که برگزار می‌شود. تأثیرگذاری جشنواره را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

من پیش از این هم، به‌عنوان یک معلم، جشنواره را رصد می‌کردم. جشنواره انگیزه و مسیری الگودهنده برای ناشران، مؤلفان و مترجمان است که روند حرکتش را مثبت می‌دانم. گرچه ممکن است در برخی حوزه‌ها افت‌وخیزی داشته باشد اما در مجموع روند خوبی را طی کرده و در چند سال اخیر بهتر هم شده است. اما به‌نظر می‌رسد معلمان هنوز آن‌طور که باید و شاید جشنواره را نمی‌شناسند. بنابراین نیاز داریم جشنواره را بیشتر بشناسانیم تا جریان فراگیرتری ایجاد شود.